

**Nasjonalparkstyret
for Jotunheimen
og Utladalen**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Norsk fjellsenter
Brubakken 2, 2686 Lom
Luster kommune,
Kommunehuset, 6868 Gaupne

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 57 64 31 47
fminpost@statsforvalteren.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/jotunheimen>

Utladalen Sameige v/Øyvind Samnøy

Saksbehandlar Eldrid Nedrelo

Vår ref. 2021/1061-2 432.2

Dykkar ref.

Dato 10.02.2021

Dispensasjon - Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde - 2021 - 2025 - Bruk av snøskuter og helikopter i samband med buføring av sauer og for frakt av varer og utstyr i samband med gjeting av sauer - Utladalen Sameige

Vi viser til dykkar søknad av 20.01.21 om løyve til bruk av snøskuter, evt. helikopter, i samband med buføring av sauer og for frakt av varer og utstyr i samband med gjeting av sauer i Guridalen.

Delegert vedtak

Med heimel i verneforskrifta for Jotunheimen nasjonalpark §3, 6.3 b), c) og Utladalen landskapsvernområde §3, 6.3. b), c) og f) gjev Nasjonalparkstyre for Jotunheimen og Utladalen løyve til bruk av snøskuter for utkøyring av salt i samband med buføring av sauer, og for transport av varer og utstyr til Guridalen i samband med gjeting, transport av ved og saltsteinar.

- Løyvet gjeld for inntil 10 turar med inntil 3 snøskuterar i tida 1. februar – 15. juli utanom heile påska (palmelaurdag – 1. påskedag), og andre heilagdagar som Kristi Himmelfartsdag, og i pinsa. Ein skal prøve å unngå køyring på søndagar.
- Transport av varer og utstyr skal skje mest mogleg samla i tid for å minimere sjansen for forstyrring av villrein og evt. hekkande rovfugl. Transport skal så langt råd er føregå etter 15. april.
- Alternativt kan det nyttast 3 turar med helikopter per år, dersom snøforholda vert for vanskelege slik at transport av varer, utstyr og salt ikkje kan gjennomførast med snøskuter. Slik transport skal skje etter 15. april.
- Løyvet gjeld for åra 2021, 2022, 2023, 2024 og 2025.
- Intern transport knytt til vedhogst til bruk i Guridalen og uttransport av saltstein skal gjennomførast i samband med turane for transport.
- Hovudtraseen for skutertransporten er Turtagrø – Keisarpasset – Gjertvassdalen – Guridalen, evt. kan trase Turtagrø – Sognefjellshytta – Vetle Utladalen brukast.
- Bruk av snøskuter skal skje på godt snødekt mark (ikkje medføre skader i terrenget), og skal avgrensast til det som er strengt naudsynt.
- Bruk av snøskuter/helikopter skal meldast til SNO v/Rigmor Solem (mobil 95965158) seinast dagen før transport. SNO vil kunne gje informasjon om tidspunkt for motorferdsel eller rute bør endrast av omsyn til villrein.

- Dersom det er villrein i området når transporten er planlagt bør transporten utsetjast til villreinen har trekt vekk.
- Løyvet gjeld ikkje rein persontransport.
- Løyvet skal takast med ved bruk av snøskuter/flyging og visast ved kontroll.
- Det skal førast køyreskjema som skal vere med under transporten, jf. vedlegg til løyvet. Køyreskjema skal fyllast ut før turen og sendast til Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen innan 15.10. kvart år med oversikt over bruken av snøskuter/helikopter.
- Løyvet kan endrast eller trekkast tilbake dersom vilkåra vert brotne.

Løyvet gjeld berre i medhald av verneforskrifta og søkjar må hente inn eventuelt løyve etter motorferdselslova frå Luster kommune og frå grunneigar.

Saksopplysningar

Dokument i saka:

- Søknad om bruk av snøskuter frå Utladalen Sameige datert 20.01.2021.
- Løyve til motorferdsel i samband med sauehald i Guridalen for Utladalen sameige 2016-2020 og tilsvarende løyve for tidlegare år datert 02.05.2013
- Rapport for åra 2019 og 2020.

Søknaden:

Søknad om løyve til bruk av snøskuter og helikopter i samband med gjetar/hunde prosjektet i Utladalen

Me viser til tidelegare løyve for dette frå 2016 til 2020. Me ynskjer at ordninga vil halda fram slik den no har fungert. Bakgrunn og vilkår er som før og det har ikkje vore misbruk i tidsrommet som ligg bak.

Samanhengen er at me for å unngå tap av sau til rovdyr (først og fremst jerv), så har me sidan 2007 hatt gjetar og pyrénéer-hund gåande i vårt område heile sommaren.

Gjetar

bur på gjetarhytta i Guridalen det meste av sommaren. For at dette skal gå er me avhengig

av ikkje liten transport av varer både til gjetar og sauer. I tillegg har fleire somrar vist at me

treng salta ei løype for sauene for å få dei inn i Utladalen. Snøen over keisaren kan vera roten og utan salt ville me fleire år ikkje få dei bort før langt ut i juli.

Dermed er me avhengig av skutertransport. Me søker dermed om inntil 10 turar med inntil tre snøskutarar i tida frå 1. februar til 15. juli pr. år i tidsrommet me søker for. Det

skal ikkje køyrast i påska og ein prøver å unngå søndagstransport.

Hovudtraseen for transporten vert Turtagrø – Utladalen over Keisarpasset. Ved svært vanskeleg tilhøve kan transport frå Turtagrø, via Sognefjellet og ned Vetle Utladalen vera aktuelt.

Det er sjølv sagt at transporten vert avgrensa til det som er streng naudsynt, og at snøskuter ikkje skal laga nemneverdige spor i terrenget.

Det har synt seg at snøforholda kan stundom gjera skutertransport svært vanskeleg. Me ynskjer difor òg løyve til å nytta helikopter i beitesesongen som erstatning, til varetransport inntil tre hiv i året.

Vilkår elles er at Statens naturoppsyn v/ Rigmor Solem skal ha melding seinast dagen før bruk av skuter og rapport om bruk innan 1. okt. kvart år.

Med venleg helsing Utladalen sameige

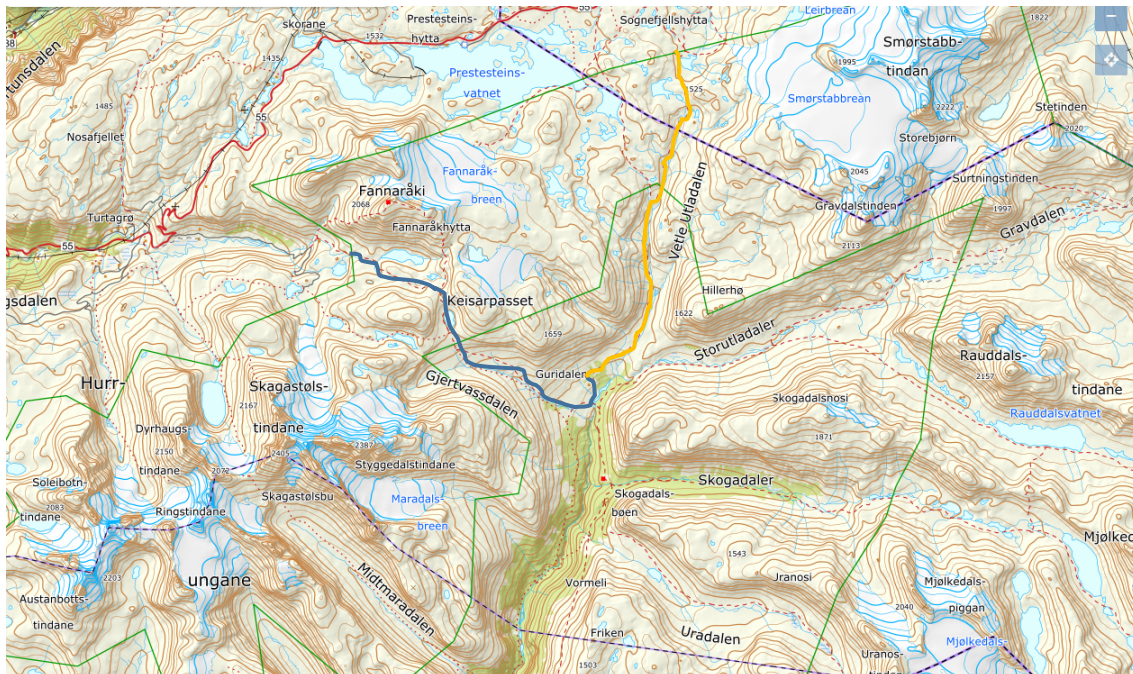
Bakgrunn for søknaden

Utladalen sameige har hatt eit beiteprosjekt i Guridalen over mange år. Sauene vert buført frå Fortun (Turtagrø/Helgedalen), over Keisarpasset og ned i Guridalen. Keisarpasset ligg på kring 1500 moh. og beitet nedst i Guridalen er best i starten av sesongen. Kjem sauene for seint over, vil dei halde seg til friskare beiter lenger oppe på fjellet. Effekten av beiteressursen vil då vere dårlegare og faren for gjengroing vert større. Derfor vert sauene buført over så tidleg som råd på snøen over passet, helst rundt 20.juni. Dette er arbeidskrevjande og avhengig av ver- og snøforhold. Saueflokkane vert buført om natta for å ha best moglege snøforhold, men av og til er snøen så dårleg at dyra går gjennom og i verste fall kan dei bli ståande.

Beiteprosjektet i Guridalen omfattar bruk av gjetar med hund gjennom heile beitesesongen. Gjetar bur i sameiga si hytte i Guridalen i heile perioden. Gass, proviant og anna naudsynt utstyr for heile komande beitesesong vert frakta inn med snøskuter på ettervinteren. I tillegg vert snøskuter brukt for å hente inn ved til bruk gjennom sesongen, og i førebuing og gjennomføring av buføringa av sau. Søkjar ønskjer å vidareføre løyvet frå 2016 - 2020. Buføringa må tilpassast snøsmeltinga og dei siste vintrane har tidspunktet variert mykje. I tidlegare løyve er tidsavgrensinga flytta frå 15. mai til 15. juli.

I rapport for tidlegare løyve opplyser søkjar at det ikkje har vore nytta helikopter dei siste fem åra, då snøforholda har vore relativt gode.

Kartet nedanfor viser aktuell trase for transport med snøskuter frå Helgedalen over Keisarpasset, gjennom Gjertvassdalen og til Guridalen.

Blå heiltrekt linje viser traseen for bruk av snøskuter gjennom nasjonalparken frå Helgedalen via Keisarpasset, Gjertvassdalen og fram til Guridalen i Utladalen landskapsvernområde. Orange heiltrekt line viser alternativ trase gjennom Vetle Utladalen.

Heimelsgrunnlag

Delegering

Nasjonalparkstyret har delegert forvaltingsmyndigheit for Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde i medhald av reviderte vedtekter gjeldande frå 01.01.2020. Nasjonalparkstyret har i møte 11. mai 2016 delegert til nasjonalparkforvaltar å gjera vedtak i kurante saker etter dei spesifiserte dispensasjonsreglane og i saker etter naturmangfaldlova § 48 med etablert forvaltingspraksis. Forvaltar vurderer denne saka til å vere av kurant karakter etter dei spesifiserte dispensasjonsreglane, og i tråd med etablert praksis for motorisert ferdsel.

Verneforskrift for Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde av 14.11.14

Formålet med Jotunheimen nasjonalpark er «å ta vare på eit stort, samanhengjande og villmarksprega naturområde i overgangen mellom austlandsk og vestlandsk fjellnatur som inneheld særprega og representative økosystem og landskap utan tyngre naturinngrep.

Vidare er formålet med vernet å ta vare på:

- Eit høgfjellsøkosystem med eit eigenarta og variert naturmangfal, medrekna artar, bestandar, naturtypar og geologi.
- - - -
- Leveområde for villreinen
- Klturminne

Ålmenta skal ha høve til uforstyrra naturoppleving gjennom utøving av naturvenleg og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.»

Etter verneforskrifta for Jotunheimen nasjonalpark, er motorferdsel på land og i vatn, medrekna start og landing med luftfartøy, og lågtflyging under 300 m over bakken forbode (verneforskrifta § 3 pkt. 6.1), med unnatak gjeve i pkt. 6.2 og 6.3. Med heimel i verneforskrifta § 3 pkt. 6.3 b) og c) kan forvaltningsstyresmakta gi løyve til:

b) Motorferdsel på vinterføre, på veg eller med luftfartøy i samband med husdyrhald, vedhogst og utøving av bruksrett som gjeld fiskekultivering.

c) Bruk av beltekøyrety på vinterføre eller luftfartøy for transport av brensel, proviant, varer og utstyr til turisthytter, hytter og setrer.

Formålet med Utladalen landskapsvernområde er «- - - å ta vare på eit vilt og vakkert vestlandslandskap med økologisk verdi, kulturell verdi og opplevingsverdi og som er identitetsskapande, i tilknytning til Jotunheimen nasjonalpark.

Vidare er formålet med vernet å ta vare på:

- eit naturområde med eit rikt dyre- og planteliv som pregar dette.
- - -

Ålmenta skal ha høve til uforstyrra naturoppleving gjennom utøving av naturvenleg og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.»

Etter verneforskrifta for Utladalen landskapsvernområde, er motorferdsel på land og i vatn, medrekna start og landing med luftfartøy, og lågtflyging under 300 m over bakken forbode (verneforskrifta § 3 pkt. 6.1), med unnatak gjeve i pkt. 6.2 og 6.3. Med heimel i verneforskrifta § 3 pkt. 6.3 b), c) og f) kan forvaltningsstyresmakta gi løyve til m.a. beltekøyrety på vinterføre eller luftfartøy i samband med;

b) Husdyrhald

c) Vedhogst

f) Transport av varer, brensel, proviant og utstyr inn til turisthytter, hytter og setrer.

Forvaltingsplan (Utkast 2008)

I forvaltingsplanen er det presisert at «Det er generelt ønskeleg å halde omfanget av motorferdsel i Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde så lågt som mogleg, både når det gjeld vinter og sommar, på land og på vatn og i lufta. Også lovleg motorferdsel skal haldast på eit så lågt nivå som mogleg, og må avgrense seg til det som er naudsynt.»

Det er presisert at landing med, og transport av personar i verneområda er forbode. Og det vil vere vanskelegare å få løyve til motorisert ferdsl innanfor vernesonene samanlikna med brukssonene.

Forvaltingsplanen deler verneområdet inn i ulike soner etter grad av tilrettelegging, og gjennom differensiert forvaltingspraksis tek ein sikte på å bevare områda markert med grønt

på forvaltingsplankartet mest mogleg uforstyrta. Soneinndelinga gjeld både i høve til tekniske inngrep og ulike aktivitetar, som bruk av motorferdsel.

Kartutsnittet nedanfor viser soneinndelinga i forvaltingsplanen, med grøne teigar som skjerma:

Bruk av snøskuter, evt. helikopterflyging er planlagt i brukssone teig 10, over Keisarpasset, Gjertvassdalen, Guridalen, evt. alternativ trase i Vetle Utladalen.

I brukssjonene er det opna for ein viss aktivitet så lenge ein tek omsyn til sårbare artar og andre verneverdiar.

Naturmangfaldlova

Alle tiltak skal vurderast etter naturmangfaldlova §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var-prinsippet, samla belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringing berast av tiltakshavar, og miljøforsvarlege teknikkar og driftsmetodar), jf. § 7.

Presedens

Buføringsvegen frå Fortun via Turtagrø og Helgedalen, over Keisarpasset og ned til sommarbeite i Guridalen er svært lang, og arbeidskrevjande med mange høgdemeter. Sauene vert buført over så tidleg som råd medan det er gode snøforhold for buføring, helst rundt 20. juni. For å ha gode nok forhold kan det vere behov å salte snøen over Keisarpasset.

Det er behov for transport av varer og utstyr for heile beitesesongen knytt til beiteprosjektet. Dette må frakast inn med snøskuter på etterm vinteren kvart år. Det er etablert praksis å gi løyve til bruk av snøskuter, evt. helikopter i samband med buføring av sauer frå Fortun til Guridalen, og for transport av varer og utstyr knytt til gjeting av sauer. Framhald av beite i området er ønskeleg, og ein kan ikkje sjå at motorferdsel i dette spesielle tilfellet vil skape uheldig presedens.

Vurdering

Beiteprosjektet i Guridalen er svært positivt for å ivareta verneverdiane og å hindre attgroing i kulturlandskapet i øvre del av Utladalen. Det er også viktig at sauene kjem over passet på beite så tidleg som råd for å ha eit så sterkt beitepress som mogleg også i nedre delar av beiteområdet.

Av topografiske omsyn vert transporten gjort på den mest hensiktsmessige måten ved bruk av snøskuter vinterstid når det let seg gjere. Om ikkje det er mogleg er det behov for å nytta helikopter. Etter verneforskriftene for Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde kan det gjevast løyve til bruk av snøskuter og helikopter til formåla nemnde i søknaden.

Motorferdsel er i utgangspunktet forbode i verneområda då dette kan ha negative effektar på verneverdiane gjennom forstyrring, slitasje og støy. Etter verneforskriftene kan forvaltningsstyresmakta likevel gi løyve til formåla nemnde i søknaden, men bruken av snøskuter og helikopter kan ikkje stride mot verneformåla. Det er difor eit mål å minimere motorferdsel i verneområda og å avgrense motorferdsel til berre det mest naudsynte.

Naturverdiane i området er godt dokumentert både gjennom forvaltingsplan, skjøtelsplan og etter mange års forvaltingspraksis. Aktiviteten vil ikkje føre til inngrep i landskapet av nokon art. For dyrelivet og friluftslivet kan motorferdsel ha ein forstyrrande effekt. Transporten går langs den kvista løypa mellom Turtagrø og Skogadalsbøen og dels gjennom vinterbeite og sommarbeite (bukane) for villrein. Her er ein del trafikk og samtidig eit kryssingspunkt for villreinen i Vest Jotunheimen (naturmangfaldlova § 8). Det er viktig at ein er bevisst faren for å forstyrre villrein. Med dei vilkåra som vert sett i løyvet, vert motorferdsla avgrensa i tid og rom til det som er mest naudsynt. Effektiv transport på kort tid kan redusere eksponeringa av motorferdsla mot villrein og evt. rovfugl som er i området (naturmangfaldlova § 9). Det er ikkje kjent om det er hekkelokaltetar for rovfugl langs den aktuelle traseen. Sjølv få turar med snøskuter eller helikopter kan ha påverknad på viltet, særleg tidleg i hekketida (februar og mars) og før fostringsflokkane av villrein trekker ut or området, normalt innan midten av april. Hekkande rovfugl vil kunne tole enkeltstående hendingar av forstyrring når dei er etablert på reir. Av omsyn til villrein og evt. hekkande rovfugl må motorferdsel i området difor avgrensast til berre det mest naudsynte og helst leggst til slutten av april, og før turistsesongen. Sjølv då må det takast særlege omsyn til viltet sidan bukane går att i området Helgedalen.

Å buføre sau over Keisaren så tidleg som mogleg er viktig av omsyn til verneformålet for Utladalen landskapsvernområde, for å oppnå beiteeffekten ein ønskjer i nedre del av Guridalen. Erfaring frå dei siste åra viser at tidspunktet for buføring bør strekkast til 15. juli. Effektane på villreininteressene vil ikkje bli endra om buføring skjer i slutten av mai, juni eller juli. Frå slutten av april og utover har simlene som er mest sårbare, trekt ut av dette området, og evt. hekkande rovfugl vil då ligge på reir. Bukkeflokkar som blir att i Turtagrøområdet er mindre sårbare og vandrar rundt i heile området.

Etter utkast til forvaltningsplan, skal nivået av motorferdsel haldast så lågt som mogleg. Sameige har behov for relativt mykje transport for å kunne gjennomføre beitinga i Guridalen. Transporten er både knytt til transport av gass, utstyr og varer til gjetarhytta, buføring og lokal transport av ved rundt Guridalen. Mykje av dette vert samordna ut frå praktiske omsyn og det er derfor unaturleg å dele opp løyve for mykje. Det er positivt at sameiget har praksis

på å samordne transporten for ulike behov og formål i området for å minimere tal turar. Å samle meir transport per tur kan også effektivisere transporten og redusere talet på turar (naturmangfaldlova §10). Å køyre fleire snøskuterar når det er gode forhold vil gjere det mogleg å gjennomføre transporten i ein kortare tidsperiode og dermed redusere påverknaden på andre interesser. For mange skuterar i kolonne vil likevel kunne ha negativ påverknad på dei som er på tur i det aktuelle tidsrommet.

Det har vore vanleg å sette vilkår om at motorferdsel ikkje skal leggst til helgedagar for å redusere påverknaden på friluftsjnteressene. Dette er formålstenleg vilkår når talet på turar er lågt og tidsperioden er lang eller når transporten skal gjennomførast innan ordinær arbeidstid. Dei som gjennomfører transporten for Utladalen Sameige gjer dette på «fritida», dvs. utanom ordinær arbeidstid, på lik linje med organisasjonar som t.d. Røde Kors. Det er også viktig at sameiget får inn nok varer til beitesesongen og dei må derfor kunne nytte moglegheita som er når det er best mogleg snøforhold. Sameiget bør hovudsakleg prøve å legge transporten til vekedagane. Generelt er det ikkje ønskjeleg med auka motorferdsel i helgane, men det vert vurdert at løyvet bør vere meir fleksibelt for Utladalen Sameige slik at dei får gjennomført naudsynt transport. Påsken og pinsa er den tida med flest folk i fjellheimen, og då bør motorferdsel haldast på eit minimum. Det er ikkje ønskje å opne opp for meir motorferdsel i påska eller andre heilagdagar.

Talet på turar vart auka i 2013, men samtidig vart fleire løyve samla slik at sameiga i større grad kunne tilpasse og effektivisere transportbehovet sitt. Varierende snøforhold frå år til år gjer også at talet på turar naturleg vil variere frå år til år. Sidan det vert gitt eit fleirårig løyve, legg ein til grunn behovet i eit «normalt vanskeleg år». Det er då samtidig forventat at søkjar gjennomfører den naudsynte transporten med så få turar som mogleg.

Forvaltningsstyresmakta har vurdert omsynet til verneverdiane i området, jf. verneforskriftene § 2, og meiner tiltaket med dei vilkåra som er sette i løyvet med tal turar i eit avgrensa tidsrom ikkje kjem i strid med verneformålet. Samstundes har ein vektlagt at aktiviteten er nødvendig for at sameiga skal kunne ha dyr på beite i Guridalen og av omsyn til verneformålet, for å halde kulturlandskapet ope, i Utladalen landskapsvernområde.

Kunnskapsgrunnlaget er godt dokumentert (naturmangfaldlova §8). Føre-var-prinsippet er tillagt vekt ved at det er sett vilkår for å avgrense motorferdsel i tid og rom (naturmangfaldlova § 9). Det er også sett vilkår om at det skal takast omsyn til naturmiljøet, særleg dyreliv og friluftsliv. Dersom det er villrein i området når transporten er planlagt bør transporten utsettast til villreinen har trekt vekk. Dersom ein observerer hekkande rovfugl i området, skal ein trekke seg unna. Sjølv om tiltaket isolert sett i liten grad vil påverke natur- og kulturlandskapet, må den einskilde søknaden vurderast etter prinsippet om samla belastning (naturmangfaldlova § 10). Sameiga legg så langt det er mogleg opp til å samordne transporten og å samle den i tid og rom, og slik freistar ein å minimere den samla belastninga. Dekking av kostnader ved miljøskade er lite relevant. Det er heller ikkje aktuelt å vurdere anna transportmiddel for gjennomføring av tiltaket. Naturmangfaldlova §§ 11 og 12 vert difor ikkje vurdert nærare.

Etter ei konkret vurdering der nasjonalparkforvaltaren særleg har vektlagt at tiltaket ikkje strir mot verneformålet, og at tiltaket er nødvendig av omsyn til verneformålet og for at sameiga skal kunne ha beitedyr i området, meiner nasjonalparkforvaltaren at det med dei gjevne vilkåra kan gjevast løyve til tiltaket.

Klage

Vedtaket kan klagast inn for Miljødirektoratet av partar i saka eller andre som har rettsleg klageinteresse med ein frist på 3 veker jf. forvaltningslova § 28. Ei eventuell klage skal rettast til Miljødirektoratet, men sendast til nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen.

Med helsing

Eldrid Nedrelo
nasjonalparkforvaltar

Etter våre rutinar er dette brevet godkjent og sendt utan underskrift

Vedlegg:
Køyrebok

Kopi per e-post til:
Statens naturoppsyn Jotunheimen v/Rigmor Solem
Luster kommune
Statsforvaltaren i Vestland
Kari Sveen